

Philippe Besson

Nech těch lží

román

Paseka

Přeložila Markéta Krušinová

Nech těch lží

Vyšlo také v tištěné verzi

Philippe Besson

Nech těch lží – e-kniha
Copyright © Paseka, 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Nech těch lží

Philippe Besson

Nech těch lží

Paseka

Přeložila Markéta Krušinová

*Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme
d'aide à la publication F. X. Šalda, a bénéficié
de la collaboration de l'Institut français de Prague.*

*Tato kniha vychází za pomoci programu
na podporu publikační činnosti F. X. Šalda
Francouzského institutu v Praze.*

ARRÊTE AVEC TES MENSONGES

© Éditions Julliard, Paris, 2017

Translation © Markéta Krušinová, 2024

Cover Photo © Michał Patycki, 2024

ISBN 978-80-7637-500-0

ISBN ePUB: 978-80-7637-641-0

ISBN MOBI: 978-80-7637-642-7

ISBN PDF: 978-80-7637-643-4

Památce Thomase Andrieua (1966—2016)

„Touha se nedá přivolat. Buď je tu od prvního pohledu, nebo nikdy neexistovala. Buď je okamžitým vycítěním erotického vztahu, nebo není.“ — Marguerite Durasová, Milenec

„Řekl: Rozhodl jsem se, že už nebudu milovat muže, ale ty, ty ses mi líbil.“— Hervé Guibert, Blázen do Vincenta

**„Dospěl jsem k bolestně nezvratnému závěru, že doba, kdy bylo možné cokoli, kdy bylo možné dělat, co chceš a kdy chceš, je pryč. Budoucnost už neexistovala. Všechno bylo v minulosti a mělo tam zůstat.“
— Bret Easton Ellis, Lunární park**

Jednoho dne, můžu říct kdy přesně, znám konkrétní datum, jednoho dne sedím v hotelové hale v menším městě, v hale, která zároveň slouží jako bar, sedím v křesle, povídám si s novinářkou, mezi námi je nízký kulatý stolek, novinářka se mě ptá na můj román *Odhodlat se k loučení*, který právě vyšel, klade mi otázky ohledně rozchodů, ohledně psaní dopisů, ohledně odloučení, jež může leccos napravit, anebo také ne, odpovídám, na tyhle otázky odpovědi znám, odpovídám a skoro svým větám nevěnuju pozornost, slova přicházejí snadno, automaticky, takže můj pohled bloudí po lidech, kteří halou procházejí, pohybují se sem a tam, přicházejí, odcházejí a já těmto vzdalujícím se a přibližujícím se postavám vymýšlím životy, zkouším si představit, odkud jsou, kam se budou vracet, tohle jsem vždycky dělal rád, vymýšlel jsem životy neznámým lidem, kteří mi sotva zkřížili cestu, zajímal se o postavy, je to téměř posedlost, zdá se mi, že to začalo už v dětství, ano, bylo to už tehdy, v nejranějším věku, teď si vzpomínám, že to dělalo starosti mé matce, říkala: Nech těch lží, říkala „lží“ místo „příběhů“, ale mně to zůstalo, takže i po letech v tom stále pokračuju, vytvářím příběhy a teď u toho zároveň i odpovídám na otázky a mluvím o bolesti opouštěných žen, jsou to dvě činnosti, které umím oddělit,

kteřé můžu dělat zároveň, když vtom zahlédnu muže, je ke mně zády, táhne za sebou kufr na kolečkách, vidím mladíka, jenž se chystá vyjít z hotelu ven, mládí vyzařuje z jeho chůze i z držení těla a já jsem v tom okamžiku tím výjevem zdrcený, protože vím, že není možný, je to *výjev, který nemůže být skutečný*, samozřejmě se můžu plést, koneckonců nevidím mu do obličeje, z místa, kde sedím, ani vidět nemůžu, ale jako bych si byl jeho tváří jistý, jako bych věděl, jak ten muž vypadá, a znovu říkám: je to nemožné, doslova nemožné, a přesto mi z úst vyrazí jméno, Thomasi, spíš křičím, Thomasi, až se novinářka naproti mně vyleká, byla skloněná nad svým zápisníkem, ponořená do rychlého sepisování poznámek, zaznamenávání mých slov, a teď zdvihá hlavu, ramena se jí pokrčí, jako kdybych křičel na ni, měl bych se za to omluvit, ale neudělám to, jsem doslova lapený tou pohyblivou scénou, čekám, že jméno, které jsem zakřičel, zaúčinkuje, ale muž se neotočí, jde dál, měl bych z toho jednou provždy vyvodit, že jsem se spletl, že to celé byl jen přelud, že neustálé proudění lidí tam a zpět ten přelud, tu iluzi vyvolalo, ale ne, já se vymršťm, vydávám se pronásledovat vzdalujícího se muže, nevede mě touha něco si ověřit, protože v tuhle chvíli jsem ještě přesvědčen, že se nepletu, že mám pravdu, i když rozum tvrdí opak, i když je zjevné, že ji nemám, dostihnu toho muže na chodníku, položím mu ruku na rameno, on se otočí a.

Kapitola první

1984

Školní dvůr gymnázia, vyasfaltovaný dvůr obklopený starými budovami z šedého kamene se širokými a vysokými okny.

Teenageři s batohy nebo aktovkami u nohou si v malých skupinkách povídají, dívky s dívkami, chlapci mezi sebou. Pokud se člověk zadívá pozorně, všimne si jen o něco málo staršího dozoru.

Je zima.

Pozná se podle holých větví zdánlivě mrtvého stromu zasazeného uprostřed dvora, podle námrazy na oknech, podle páry, která vychází z úst, podle rukou, které se o sebe třou, aby se zahřály.

Polovina osmdesátých let.

Tohle lze vytušit z oblečení: super přiléhavé, po domácíku odbarvené džíny s vysokým pasem poseté bílými skvrnami, vzorované svetry, některé dívky na sobě mají pletené barevné návleky, shrnuté ke kotníkům.

Je mi sedmnáct.

Nevím, že sedmnáct už mi nikdy nebude, nevím, že mládí netrvá dlouho, že to je jen okamžik, že zmizí,

a že když si to uvědomíme, je příliš pozdě, je pryč, vy-
pařilo se, ztratili jsme ho, někteří kolem mě to tuší,
a dokonce to i říkají, dospělí to opakuji, ale já je ne-
poslouchám, jejich slova po mně klouzají, nezachytí
se, jsou jak voda na kachním peří, jsem pitomec, bez-
starostný pitomeček.

Chodím do posledního ročníku gymnázia Élieho Vi-
neta v Barbezieux, zaměření C.

Barbezieux neexistuje.

Nebo to řekněme jinak. Nikdo nemůže říct: Tohle
místo znám, dokážu ho ukázat na mapě. Možná krom
čtenářů, a je jich čím dál méně, Jacquese Chardonna,
místního rodáka, který vychvaloval zdejší nepravdě-
podobné „blaho“. Nebo krom těch – a těch je víc, ale
vzpomenou si vůbec? –, kteří se v posledních letech
začátkem srpna vydali po silnici číslo deset na práz-
diny do Španělska nebo do Landes a ocitli se přes-
ně tady, dokonale zablokovaní v dopravních zácpách
způsobených špatně promyšlenou řadou trojbarev-
ných semaforů a zúženou vozovkou.

V Charente. Třicet kilometrů jižně od Angoulême.
Skoro na konci departementu, už skoro v Charente-
-Maritime, skoro v Dordogni. Vápenitá půda vhodná
pro pěstování vinné révy; na rozdíl od studené, jílovité
půdy směrem k Limousinu. Oceánské klima; zimy jsou
mírné a deštivé, ne vždycky je tu léto. Kam až moje pa-
měť sahá, převládá šedá barva; vlhkost. Galorománské

pozůstatky, kostely, hrady; ten náš vypadá jako pevnost, ale co tu kdy bylo k bránění? Kolem jsou kopce; říká se, že krajina je tu zvlněná. A to je asi tak vše.

Tady jsem se narodil. Tenkrát jsme tu ještě měli porodnici. Zavřeli ji před mnoha lety. V Barbezieux se už nikdo nerodí, město je odsouzeno k zániku.

A kdo zná Élieho Vineta? Údajně byl učitelem Montaignovým, i když tato skutečnost nebyla nikdy s určitostí prokázána. Řekněme, že to byl humanista ze šestnáctého století, překladatel Catulla a ředitel Collège de Guyenne v Bordeaux. A že náhoda tomu chtěla, aby se narodil v obci Saint-Médard, jež je součástí Barbezieux. Pojmenovali po něm gymnázium. Nikdo lepší je nenapadl.

Koneckonců, kdo si dnes ještě pamatuje na poslední ročníky se zaměřením C? Dnes se, myslím, říká S. Ta zkratka navíc nesedí na tehdejší podobu. Bývaly to třídy zaměřené na matematiku, údajně ty nejvíce výběrové, nejlepší, ty, které otevíraly dveře do přípravných kurzů na prestižní školy, zatímco ostatní třídy vás odsoudily k obyčejnějším univerzitám a dvouletým studijním programům; nebo to jimi končilo hned, jako ve slepé uličce.

Pocházím tedy z dávných časů, z umírajícího města, z minulosti beze slávy.

Nechápejte mě špatně: nemrzí mě to. Prostě to tak je. Nic z toho jsem si nevybral. Stejně jako ostatní. Prostě

jsem se s tím smířil. Každopádně v sedmnácti nemám o své situaci tak jasné povědomí. V sedmnácti nesním o modernosti, o jiných místech, o nebeských výšinách. Beru, co se nabízí. Nemám žádné ambice, nepohání mě žádná nenávist, dokonce ani nevím, co je nuda.

Jsem vzorný student, který nechybí na žádné hodině, dostává téměř vždy nejlepší známky, jsem student, na kterého jsou profesoři hrdí. Dneska bych tomu sedmnáctiletému klukovi nafackoval, ne kvůli dobrým školním výsledkům, ale proto, že se jen snaží zalíbit těm, kteří ho hodnotí.

Jsem spolu s ostatními na školním dvoře. Je velká přestávka. Mám za sebou dvě hodiny filozofie. („Můžeme připustit lidskou svobodu a zároveň předpokládat existenci nevědomí?“ Bylo nám řečeno, že jde o typické téma, které se může objevit u maturity.) Čeká mě hodina přírodních věd. Zima mě štípe do tváří. Mám na sobě modrý svetr s norským vzorem. Pulovr je neforemný, nosím ho příliš často a dělají se na něm žmolky. Džíny, bílé tenisky. A brýle. To je novinka. Zrak se mi v průběhu předchozího roku náhle zhoršil, během pár týdnů jsem se stal krátkozrakým, aniž kdo věděl proč, nařídili mi nosit brýle, poslechl jsem, nic jiného jsem ani udělat nemohl. Mám jemné vlnité vlasy, oči lehce do zelena. Nejsem hezký, ale přitahuju pozornost. To vím. Ne kvůli tomu, jak vypadám, to ne, ale kvůli studijním výsledkům. Šeptá

se: Je geniální, vysoce převyšuje ostatní, dotáhne to daleko, stejně jako jeho bratr, oni jsou z rodiny nejnadanější. Žijeme v místě, v době, kdy se mnozí nikam nedostanou, takže tohle v lidech vzbuzuje jak sympatie, tak nelibost.

Takovým mladíkem tedy jsem během oné zimy v Barbezieux.

Kolem mě jsou Nadine A., Geneviève C., Xavier C. Jejich tváře se mi vryly do paměti, zatímco tolik jiných, z doby nedávné, ji opustilo.

Ale oni mě v tu chvíli nezajímají.

Zajímá mě kluk, co se opodál opírá o zeď mezi dvěma týpký stejného věku. Chlapec s rozcuchanými vlasy, rašícími vousy, s temným pohledem. Kluk z jiné třídy. Z děčka. Z jiného světa. Je mezi námi nepřekročitelná hranice. Možná i pohrdání. Nebo přinejmenším opovržení.

A já, já vidím jenom jeho, vytáhlého a odtazitého kluka, který nemluví, stačí mu poslouchat ty druhé dva, aniž co dodá, aniž se usměje.

Vím, jak se jmenuje. Thomas Andrieu.

Abych vám něco objasnil: jsem synem učitele, ředitele školy.

Zbývá dodat, že jsem vyrostl na základní škole osm kilometrů od Barbezieux; v přízemí byla jediná

třída ve vesnici, v prvním patře byt, který nám přidělili.

Můj otec byl mým učitelem od školky až do páté třídy. Učil mě sedm let, on v šedém plášti, my ve svých dřevěných lavicích, sedm let vytápěných kamny na mazut, na stěnách mapy Francie, dávné Francie, Francie se svými řekami a přítoky, se jmény měst napsanými ve velikosti úměrné počtu jejich obyvatel, vydáno nakladatelstvím Armand Colin, a za okny stín, který vrhaly dvě lípy, sedm let, kdy jsem ho oslovoval „pane učiteli“ a během vyučování mu vykal, ne proto, že mě o to požádal, ale abych nevyčníval z řady, abych se nelišil od svých spolužáků, a taky proto, že on, tenhle otec, ztělesňoval autoritu, autoritu, se kterou se nediskutuje. Po škole jsem s ním zůstal ve třídě, abych si napsal úkoly, zatímco on si dělal přípravy na následující den, rýsoval do velkého čtverečkovatého sešitu svislé a vodorovné čáry a políčka pak vyplňoval krásným, pravidelným rukopisem. Pouštěl si rádio, poslouchal pořad „Radioscopie“ Jacquese Chancela. Tohle jsem nezapomněl. Takové bylo mé dětství.

Otec mi nařídil, že musím mít dobré známky. Nesměl jsem být podprůměrný, dokonce ani průměrný. Prostě jsem musel být nejlepší. Existoval jen jeden stupeň, ten nejvyšší. Tvrdil, že spása přichází skrze studium, že jedině studia člověku dají možnost „vyjet výtahem nahoru“. Chtěl pro mě ty nejlepší školy,

nic jiného. Poslechl jsem. Stejně jako s brýlemi. Musel jsem.

Nedávno jsem se vrátil do míst svého dětství, do vesnice, kam jsem nevskočil už spoustu let. Vrátil jsem se tam spolu s S., aby to *pochopil*. Plot s převislými květy *vistárie* pořád stojí, ale lípy jsou pokácené a škola, ta je – už dlouho – zavřená. Teď jsou tu byty. Ukázal jsem na okno svého pokoje. Zkoušel jsem si představit jeho nové obyvatele, ale nešlo mi to. Potom jsme nasedli zpátky do auta a já ukázal S. městys, kudy každé dva dny projížděl rozvážkový vůz, stará dodávka značky Citroën, která sloužila jako pojízdná prodejna, kravín, kam jsme chodili pro mléko, kostel s opadanou omítkou, hřbitůvek ve svahu, les, kde začátkem října rostly hříby. Neuměl si představit, že bych mohl být odsud, z tak venkovského, tak zemitého světa, ze světa pomalého, téměř nehybného, zkamenělého. Řekl mi: Musels mít hodně pevnou vůli, aby ses odsud dostal někam dál. Neřekl ctižádost, odvahu nebo nenávisť. Řekl jsem mu: To pro mě chtěl otec. Já sám bych ve svém dětství, v té bavlince, klidně zůstal.

Nevím, kdo jsou rodiče Thomase Andrieua, a dokonce ani nevím, zda je to nějak důležité. Nevím, kde bydlí. V tuhle chvíli o něm nevím nic. Kromě toho, že je v posledním ročníku se zaměřením D. A má rozčuchané vlasy a temný pohled.

Jeho jméno znám jen proto, že jsem se na něj nakonec zeptal. Jen tak, jednoho dne, jakoby nic, tím nejvíc nenuceným tónem, a pak jsem rychle změnil téma. Ale nic dalšího jsem nevyzvídal.

Hlavně nechci, aby se vědělo, že se o něj zajímám. Protože hlavně nechci, aby se někdo ptal, *proč* se o něj zajímám.

Poněvadž když si budou lidé pokládat tuhle otázku, jen to přiživí řeči, které se o mně šíří. Říká se, že „jsem na kluky“. Tvrdí se, že mám občas zženštilé pohyby. A taky nejsem dobrý ve sportu, jsem nemožný v hodinách tělocviku, neumím házet koulí ani oštěpem, nezajímá mě fotbal ani volejbal. A mám rád knihy, hodně čtu, často je mě vidět, jak vycházím ze školní knihovny s románem v ruce. A není o mně známo, že bych měl holku. Tohle na vybudování určité pověsti stačí. Rád bych dodal, že pravidelně padají nadávky jako „špinavá buzna“ (někdy je to jen obyčejný „teplouš“), které na mě někdo křičí z dálky nebo je zašeptá, když procházím kolem, a já se je snažím úplně ignorovat, nikdy na ně neodpovědět, na oplátku dávám najevo naprostou lhostejnost, jako kdybych nic neslyšel (jako by bylo možné neslyšet!). To mi ale jediné škodí: zarytý heterosexuál by nikdy nikoho nenechal tyhle věci říkat, vehementně by všechno popřel, rozbil by hubu tomu, kdo by ho urazil. Když necháte ostatní takové věci říkat, jenom je tím potvrdíte.

Samozřejmě že „jsem na kluky“. Jen tuhle větu zatím nejsem schopen vyslovit.

Na svou orientaci jsem přišel brzy. Měl jsem jasno, už když mi bylo jedenáct. V jedenácti mi to došlo. Ve vesnici mě přitahoval o dva roky starší kluk jménem Sébastien. U domu, kde bydlel a který byl nedaaleko od toho našeho, byl přístavek, něco jako stodola. Po žebříku se člověk dostal nahoru do patra, do místnůstky, kde se skladovalo všechno možné i nemožné. Byla tam i matrace. A na téhle matraci se Sébastienem poprvé ležím. Nejsme ještě ani pubertáci, ale už jsme oba zvědaví na tělo toho druhého. První mužské přirození, které držím v ruce, je jeho. První pusa, kterou dostanu, je od něj. První objetí, tělo na tělo, s ním.

V jedenácti.

Občas se chodíme schovat do karavanu mých rodičů, nechávají ho mimo sezónu v přilehlé garáži (od jara stojí v odborářském kempu v Saint-Georges-de-Didonne, jezdíme tam na víkendy, chodíme po pláži, na břehu moře si kupujeme churros a na trhu garnáty, které pak končí na talíři jako předkrm). Víím, kde je klíč. Je to tam cítit zatuchlinou, je tam šero, pohyby se mohou stát přesnějšími, protože nás nijak nebrzdí stud.

Dnes mě zaráží, jak předčasně vyspělí jsme byli, vždyť tenkrát nebyl internet ani videokazety, nebyl program Canal Plus, nikdy jsme neviděli porno,

a přesto jsme věděli, co dělat, věděli jsme, jak na to. Jsou věci, které se ani dítě nepotřebuje učit. V pubertě budeme mít fantazii ještě větší. Brzy to přijde.

Z toho objevu nijak nepanikařím. Naopak, mám z něj radost. Jednak proto, že o něm nikdo neví a děti milují tajné hry a zakázané radosti, ze kterých jsou dospělí vyloučeni. A za druhé proto, že na děláni si dobře nevidím nic špatného; se Sébastienem si užívám a nedokážu si představit, že by se potěšení mohlo pojít s prohřeškem. A nakonec i proto, že celá tahle situace jen stvrzuje moji odlišnost. Nebudu jako všichni ostatní. Konečně budu jiný. Přestanu být vzorným dítětem. Nebudu muset následovat smečku. Smečky instinktivně nenávidím. To mě nikdy neopustilo.

Až později budu čelit hrubostem, které tahle má domnělá odlišnost vyvolá. Uslyším ony nechvalně proslulé nadávky, nebo alespoň jedovaté narážky. Uvidím zženštilé pohyby, které budou ostatní v mé přítomnosti přehrávat, zalamovat zápěstí, koulet očima, předstírat felaci. Budu mlčet, abych tomu násilí nemusel čelit. Zbabělost? Možná. Určitě způsob, jak se chránit. Ze své cesty se ale nikdy neodkloním. Nikdy si nepomyslím: je to špatně, nebo: bylo by lepší být jako ostatní, nebo: budu jim lhát, aby mě mezi sebe přijali. Nikdy. Stojím si za tím, kým jsem. I když mlčím, samozřejmě. Ale mlčím zarputile. Hrdě.

To jméno jsem si zapamatoval. Thomas Andrieu.

Přijde mi hezké, hodí se k němu. Ještě nevím, že jednou budu psát knihy, že si budu vymýšlet postavy a že tyhle postavy budu muset pojmenovat, ale už teď jsem vnímavý, pokud jde o zvučnost jmen, o jejich plynulost. Zároveň vím, že jména občas vyrazí společenský původ i prostředí svého nositele, že ho umí usadit do určitého období.

Nakonec ale zjistím, že Thomas Andrieu svým jménem klame. Tak předně, jméno Thomas nebylo v polovině šedesátých let běžné („mému“ Thomasovi bude osmnáct v roce 1984). Chlapci se pojmenovávali spíš Philippe, Patrick, Pascal nebo Alain. V sedmdesátých letech bude převažovat Christophe, Stéphane a Laurent. Thomasové vlastně reálně prorazí až v letech osmdesátých. Takže tenhle černooký kluk předběhl dobu. Nebo ji spíš předběhli jeho rodiče. To jsem si z toho vyvodil. Jenže později jsem zjistil, že tomu tak nebylo. Že jméno měl po předčasně zesnulém dědečkovi, nic víc.

No a potom to příjmení, Andrieu, to byla záhada. To příjmení může stejně dobře nosit generál jako kostelník nebo vesničan. Stejně se mi ale zdálo, aniž jsem to mohl jasně zdůvodnit, že je to jméno pro někoho z venkova.

Zkrátka, představit si dokážu všechno možné i nemožné. A nijak si to neodpírám. Některé dny je pro

mě T. A. dítětem bohémů, vyrůstá v rodině, která sympatizovala s květnovými událostmi roku 1968. Jindy ho vidím jako trochu zkaženého synka páru ze střední třídy, jako jednoho z těch kluků, co se snaží vytočit své úzkoprsé rodiče.

Ta má posedlost vymyšlením životních příběhů; už jsem vám o ní říkal.

Každopádně si jeho jméno potají, tiše a rád opakuju. Rád ho píšu na útržky papíru. Jsem hloupě sentimentální; ostatně to se taky moc nezměnilo.

Takže onoho rána stojím na školním dvoře a skrytě pozoruju Thomase Andrieua.

Takových chvil už bylo, děly se i dřív. Při mnoha příležitostech jsem na něj vrhal krátké pohledy. Stávalo se také, že jsem ho náhodou míjel na chodbě, viděl jsem ho přicházet mým směrem, protáhl se kolem něj a cítil, jak se za mnou vzdaluje, aniž jsem se otočil. Ocítal jsem se v jídelně ve stejnou dobu jako on, obědval s lidmi ze svojí třídy, ale nikdy jsme nebyli u jednoho stolu; studenti z různých tříd si spolu téměř nikdy nesedají.

Jednou jsem ho zahlédl, jak během vyučovací hodiny stojí na stupínku, musel mít nějaký referát a některé třídy mají prosklené stěny; tenkrát jsem zpomalil krok, všimnout si mě nemohl, byl referátem příliš zaměstnaný, prohlédl jsem si ho dopodrobna, protože nemohl vědět, že ho šmíruju. Někdy se posadí na

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Nech těch lží.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.